

Мотивація навчальної діяльності

Робота поняттями (запишіть)

Слобідська Україна – це територія на схід від Гетьманщини, яка охоплювала великий простір:

- до лінії Курськ – Воронеж на півночі,
- до вододілу між Дінцем і Доном на сході,
- землі донських козаків на півдні.

Це – землі теперішньої Харківської, частини Сумської, Донецької, Луганської, Воронежської та Курської областей.

Від поселень – слобод – край дістав назву Слобідська Україна.

Слободами називали поселення, що користувалися пільгами: протягом 10 – 40 років не платили податків із торгових операцій, із занять промислами і ремеслами.

Вивчення нового матеріалу

Масове переселення у Слобожанщину українського населення розпочалося у другій половині XVII ст. й було пов'язане з добою Руїни, що охопила в цей час козацьку Україну. У верхів'ях Сіверського Дінця, Ворскли, Псла та басейнах інших річок переселенці заснували чимало нових поселень. Наприкінці XVII ст. на Слобожанщині налічувалося 232 населені пункти (у 1657 р. — 1664), де жило близько 250 тис. осіб, серед яких більшість складали українці (80 %). Засновані на нових землях поселення звільнялися від податків і тому називалися слободами (звідси й назва «Слобідська Україна»). Права українських поселенців закріплювалися царськими жалуваними грамотами. Визнання поселенцями влади царя виявлялося в складанні присяги. Одночасно Слобожанщину заселяли московські служилі люди, які перебували під управлінням царських воєвод.

Робота зі схемою

У Слобідській Україні існував козацький устрій. У 50-х рр. XVII ст. царський уряд сформував з українських переселенців козацькі слобідські полки: Острогозький (Рибинський), Охтирський, Сумський, Харківський. У 1685 р. було створено Ізюмський полк. Полки були як військовими козацькими підрозділами, так і адміністративно-територіальними одиницями. Старшину обирали на загальних козацьких радах. Полкове управління складалося з полковника і полкової старшини: обозного, судді, осавула, хорунжого, двох писарів. Полки поділялися на сотні. Сотенне управління складалося із сотника, отамана, осавула, хорунжого і писаря. Адміністративними, судовими, фінансовими і військовими справами в полках відали полковники, у сотнях — сотники. Полковників обирали довічно. Крім того, у Слобожанщині нерідко спостерігалася успадкування посади полковника. Це було пов'язано з особливостями заселення краю: полковники, як правило, були ватажками переселенських груп. Полковники підпорядковувалися безпосередньо белгородському воєводі. Обраного полковника спочатку погоджував белгородський воєвода, а потім пропонував цареві затвердити на цій посаді. Посади гетьмана на Слобожанщині не було.

Робота з підручником: стор. 139-140,

складіть схему «Адміністративно-територіальний устрій Слобожанщини».

Царський уряд використовував українських переселенців для господарського освоєння та охорони південних кордонів Московської держави від нападів кримських і ногайських татар, постачав їм зброю, продовольство, зберігав за переселенцями козацькі привілеї й самоврядування. Система землеволодіння на Слобожанщині мала свої особливості. У другій половині XVII ст. там ще було багато незаселених земель і діяло право займанщини. Кожен поселенець міг вільно займати стільки землі, скільки був спроможний обробити. Із часом, аби врегулювати займанщину, навколо міста або села стали визначати певну земельну ділянку, яка розподілялася серед поселенців. Лісами, луками, річками та озерами населення користувалося спільно. Кожен полк мав певний резерв незайманих земель, якими розпоряджався полковник. Однак багато поселян відмовлялися від наділів із полкового фонду, оскільки за них необхідно було записуватися в козаки й нести важку й небезпечну військову службу. Тому здебільшого селяни оселялися на землях полкової й сотенної старшини, де мали можливість заводити досить велике господарство. Одержуючи у власність ділянку, вони повинні були за неї ходити на відробітки — виконувати панщинні роботи на користь старшини. Козацька старшина захоплювала громадські угіддя, змушувала дрібних господарів за безцінь продавати свої ділянки, володіла селами й хуторами. Упродовж другої половини XVII ст. відбувався процес перетворення багатьох старшин на великих землевласників. Серед них можна назвати родини полковників Ф. Шидловського, Г. Донця, Г. Кондратьєва.

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Робота з першоджерелам

ЗАСНУВАННЯ МІСТА СУМИ

- ✳ За однією з версій назву **Суми місто** отримало від 3-х знайдених при заснуванні міста «сумок» з **золотими монетами**, тепер ці «сумки» відображено на **гербі міста**
- ✳ У **1655** році царським указом у **Сумах** було дозволено поселитися 100 родинам селян і **козаків-переселенців** з **Київщини** на чолі з **Герасимом Кондратьєвим**, який став полковником Сумського полку.

ЗАСНУВАННЯ ХАРКОВА

- ✳ **1654рр.** вважають датою заснування Харкова. Козаки збудували оселю довкола фортеці, що вже існувала раніше на височині між річками Харковом і Лопанню, оточеній лісами і болотами.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

- 1) Якими були територіально-адміністративний устрій та система управління Лівобережжям?
- 2) Якою була в цей час соціальна структура українського суспільства? Які верстви були пануючими?
- 3) Якими були причини української колонізації Слобожанщини? Звідки походить така назва регіону?
- 4) Які форми землеволодіння були характерними для козацтва та селянства?
- 5) Якими були територіально-адміністративний устрій та система управління Слобожанщиною? У чому полягає їх специфіка?
- 6) Яким був господарський розвиток українських земель?

Перегляньте відео: https://youtu.be/VSykgesz9PU?si=ygehu-uu_3aUWAOI

Домашнє завдання:

- * Прочитати §22.
- * Записати поняття та схеми за темою.
- * Повторити тему **Визначні битви Національно-визвольної війни.**

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіху у навчанні!